

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Γ(ε)

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ / ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Σάββατο 22 Απριλίου 2017
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

Να αποδώσετε με συντομία το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α) Δόγμα Μονρόε
- β) αλυτρωτισμός
- γ) Εξαρχία

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Α2

Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της στήλης Α και δίπλα σε κάθε αριθμό ένα από τα γράμματα της στήλης Β, ώστε να προκύπτει η σωστή αντιστοίχιση (δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Συνθήκη Βούκουρεστίου	α) 22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830
2. Συνθήκη Μπρέστ-Λιτόφσκ	β) 17/30 Μαΐου 1913
3. Συνθήκη Σεβρών	γ) 28 Ιουλίου / 10 Αυγούστου 1913
4. Συνδιάσκεψη Γιάλτας	δ) 28 Ιουλίου / 10 Αυγούστου 1920
5. Πρωτόκολλο Ανεξαρτησίας	ε) Μάρτιος 1918
	στ) 30 Ιανουαρίου/ 12 Φεβρουαρίου 1923
	ζ) 4-11 Φεβρουαρίου 1945

Μονάδες 10

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Γ(ε)

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες εξελίξεις προκάλεσε η έναρξη του Κριμαϊκού πολέμου στην Ελλάδα;

Μονάδες 9

ΘΕΜΑ Β2

Μετά το τέλος της μικρασιατικής εκστρατείας:

- α.** Με ποιόν τρόπο η Ελλάδα κατόρθωσε να εξομαλύνει και να αποκαταστήσει τις σχέσεις της με τις γειτονικές βαλκανικές χώρες και τις μεγάλες δυνάμεις, ενισχύοντας το διεθνές διπλωματικό της κύρος; (Μονάδες 10)
- β.** Τα αποτελέσματα αυτής της εξωτερικής πολιτικής διατηρήθηκαν κατά την περίοδο 1930-1935; (Μονάδες 9)

Μονάδες 19

ΟΜΑΔΑ Β'

ΘΕΜΑ Γ1

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

- α)** στο ρόλο της ΚΤΕ κατά τη διάρκεια του 1920 - 1930 (μονάδες 10)
- β)** στην κατάρρευση της ΚΤΕ στα χρόνια του μεσοπολέμου και ιδιαίτερα στο ρόλο που διαδραμάτισε ο Χίτλερ στην αποδυναμώσή της (μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η Συνδιάσκεψη των Παρισίων (μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου πολέμου), προορισμένη να ρυθμίσει τις διαφορές ανάμεσα στις αντιμαχόμενες δυνάμεις και να προσδιορίσει το καθεστώς της ειρήνης, άρχισε τις εργασίες της τον Ιανουάριο του 1919. Το κλίμα της ευφορίας, διάχυτο στο στρατόπεδο των νικητών, απέπνεε την αισιόδοξη ενατένιση ενός κόσμου απαλλαγμένου από το φάσμα της καταπίεσεως και της ανασφάλειας. Πιστοί στις διακηρύξεις τους, οι φιλελεύθεροι Ευρωπαίοι ηγέτες, πρώτοι ανάμεσά τους ο Λούντβιχ Τζωρτζ και ο Κλεμανσώ, πρόβαλλαν το όραμα μιας «ειρήνης βασισμένης στο Δίκαιο». Προϋπόθεση για την επίτευξή της, η κατοχύρωση της ασφάλειας και η εφαρμογή της αρχής της αυτοδιαθέσεως των λαών. Περισσότερο ριζοσπάστης, ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, Γούντροου Ουίλσον, γινόταν κήρυκας της ανάγκης για την ορθολογική οργάνωση της παγκόσμιας κοινωνίας: η ειρήνη δεν θα έπρεπε εφεξής να βασίζεται στην εύθραυστη ισορροπία των δυνάμεων, αλλά στην ικανοποίηση των νόμιμων δικαιών των εθνοτήτων και στη δημιουργία μιας «κοινωνίας των εθνών», επιφορτισμένης να αναστέλλει κάθε επιθετική ενέργεια σε

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Γ(ε)

βάρος ενός μέλους της με την άμεση επιβολή κυρώσεων, οικονομικών ή και στρατιωτικών.

(Η ελληνική εξωτερική πολιτική 1900-1945 του Κων/νου Σβολόπουλου, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1992, σελ. 140)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Χίτλερ δεν αντετίθετο στην Κοινωνία των Εθνών μόνο και μόνο επειδή αυτή υπερασπιζόταν το διακανονισμό των Βερσαλλιών. Αν ήταν έτσι, τότε δεν θα είχε αντίρρηση να συμμετάσχει στη Γενεύη, εφόσον θα υπήρχε δυνατότητα αναθεώρησης του διακανονισμού. Και πράγματι, πολλοί Γερμανοί εθνικιστές είχαν αυτή τη θέση, γεγονός άλλωστε στο οποίο στηριζόταν η πολιτική κατευνασμού που ακολουθούσαν οι Βρετανοί. Στο Mein Kampf («Ο Αγών μου»), όμως, ο Χίτλερ έλεγε με σαφήνεια ότι σκοπός του δεν ήταν η αποκατάσταση των συνόρων του 1914. Εκείνος επεδίωκε περισσότερο Lebensraum (ζωτικό χώρο) για το γερμανικό λαό. Το αυτοκρατορικό αυτό πρόγραμμα απέρρευε φυσικότητα από την ευρύτερη αντίληψή του για την πολιτική ως φυλετική πάλη. Η πάλη αυτή -ιδωμένη με δαρβινικούς όρους ως υπαρκτικός αγώνας- συνεπαγόταν μια ιεραρχική θεώρηση των διεθνών (ή καλύτερα των διαφυλετικών) σχέσεων.

Η ΚΤΕ, στο τέλος-τέλος, ήταν μια οργάνωση κρατών. Τι ήταν όμως το κράτος; Σύμφωνα με τη βιολογική αντίληψη του Χίτλερ περί πολιτικής, ήταν ούτε λίγο ούτε πολύ ένας «ζωντανός οργανισμός». Εκφράζοντας απόψεις Γερμανών θεωρητικών της γεωπολιτικής, υποστήριζε ότι τα σύνορα δεν μπορεί να είναι αμετάβλητα· αποτελούσαν, αντιθέτως, «πρόσκαιρες μεθορίες μέσα στον τρέχοντα πολιτικό αγώνα κάθε περιόδου», στο έλεος των «πανίσχυρων δυνάμεων της Φύσης μέσα σε μια διαδικασία συνεχούς αύξησης ... προορισμένα να μεταβληθούν ή να καταστραφούν αύριο από μεγαλύτερες δυνάμεις». Η προσωπική άποψη του Χίτλερ για την παγκόσμια πολιτική -σε αντίθεση με εκείνη πολλών μελετητών της γεωπολιτικής- βασιζόταν στη φυλή: το ίδιο το κράτος ήταν απλώς έκφραση του φυλετικού Volk (λαού). «Το αίμα είναι δυνατότερο από ένα διαβατήριο», έγραφε ένας εξέχων παγγερμανιστής το 1937. Οι γερμανικές μειονότητες στο εξωτερικό ήταν «φυλετικοί συντροφοί» των Γερμανών του Ράιχ· όποιο καθήκον είχε το Τρίτο Ράιχ, το είχε απέναντι στο σύνολο του γερμανικού λαού και όχι μόνο απέναντι σε όσους τύχαινε να ζουν μέσα στα εκάστοτε σύνορα του.

Το βασικό πρόβλημα επομένως όσον αφορά την ΚΤΕ δεν ήταν ότι υπερασπιζόταν τις Βερσαλλίες, αλλά ότι -κατά τους ναζί- ενσάρκωνε μια εντελώς εσφαλμένη φιλοσοφία περί διεθνών υποθέσεων. Δεν μπορεί να υπάρξει ισότητα μεταξύ των κρατών διότι κάποια «δεν αξίζουν να υπάρχουν»· άρα, δεν μπορούσε να υπάρξει οικουμενική ηθική ή δίκαιο. Ακόμη και ο έντονα πατερναλιστικός φιλελευθερισμός τον οποίο ενσάρκωνε η Γενεύη απέπνεε ανθρωπιστική αδυναμία κατά τους ναζί. Η ισχυρότερη φυλή όφειλε να επικρατήσει πάνω στην πιο αδύναμη· θα κέρδιζε έτσι το δικαίωμα να επιβάλλει το θέλημα της στον χαμένο. Συνεπώς, οι νομικοί διακανονισμοί ήταν καθαρά θέμα τακτικής, και έπρεπε να τηρούνται ή να παραβιάζονται ανάλογα με τα συμφέροντα του Volk (λαός). [...]

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Γ(ε)

Το ότι η ναζιστική αμφισβήτηση της ΚΤΕ πήγαινε πολύ περά από μια απλή προσπάθεια αναθεώρησης των συνόρων ήταν αρκετά φανερό τότε σε όσους ήθελαν να βλέπουν. Για τον Μακάρτνεϋ, για παράδειγμα, κορυφαίο Βρετανό ειδήμονα σε ζητήματα κεντρικής Ευρώπης, «ο χιτλερισμός ήταν απολύτως ασυμβίβαστος με το σύστημα της ΚΤΕ και τη φιλοσοφία της». Ο ένας θα έπρεπε «να υποκύψει στον άλλον». Σε ένα μελαγχολικό αλλά γοητευτικό άρθρο γραμμένο το 1938, ένας εμικρής¹ δικηγόρος αναρωτιόταν μήπως η κατάρρευση της πίστης στο οικουμενικό διεθνές δίκαιο εξέφραζε την «αποσύνθεση του ευρωπαϊκού πολιτισμού». Δεν υπήρχε πια ένα συνεκτικό σύστημα αξιών ή μια διεθνής κοινωνία με την παλιά έννοια· οι κοινωνικές και πολιτικές διαιρέσεις της Ευρώπης ήταν τέτοιες, ώστε αποτελούσε «χίμαιρα» το να γίνεται λόγος για την «οικουμενική ισχύ όλων των κανόνων»

(Mark Mazower, *Σκοτεινή Ηπειρος: Ο Ευρωπαϊκός εικοστός αιώνας*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2001, σελ 79-81)

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τα στοιχεία των ακόλουθων κειμένων, να παρουσιάσετε τους στόχους των εμπνευστών της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τις συνθήκες μέσα στις οποίες άρχισε η διαδικασία το Μάιο του 1950 έως την έγκριση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Το 1943, ο Ζαν Μονέ έγινε μέλος της Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης, δηλαδή της γαλλικής εξόριστης κυβέρνησης στο Αλγέρι. Κατά τη διάρκεια μίας συνάντησης στις 5 Αυγούστου του 1943, ο Μονέ δήλωσε στην Επιτροπή: «Δεν θα υπάρξει ειρήνη για την Ευρώπη, αν τα κράτη συνεχίζουν να βασίζονται στην εθνική κυριαρχία. Οι χώρες της Ευρώπης είναι πολύ μικρές για να εγγυηθούν στους πολίτες τους την αναγκαία ευημερία και την κοινωνική πρόοδο. Τα κράτη της Ευρώπης θα πρέπει να επιλέξουν τη συνεργασία και την ομοσπονδιακή μορφή».

¹ εμικρής: μετανάστης που αυτοβούλως εκπατρίζεται καταφεύγοντας σε ξένη χώρα λόγω των διωγμών που υφίσταται στη χώρα του ή λόγω των πολιτικών συνθηκών που επικρατούν εκεί.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Γ(ε)

Οι σκέψεις για πολιτική ενοποίηση αποδείχθηκαν πολύ πρόωμες, εξαιτίας της μεγάλης επιρροής των ΗΠΑ στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, μέσω του Σχεδίου Μάρσαλ και του ΝΑΤΟ. Το 1950, εν όψει των διεθνών εντάσεων, ο Ζαν Μονέ ήταν πεπεισμένος ότι είχε έρθει η ώρα να επιχειρήσει ένα βήμα προς την ενοποίηση των ευρωπαϊκών χωρών, συλλαμβάνοντας την ιδέα μίας Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Στις 9 Μαΐου 1950, με τη σύμφωνη γνώμη του, ο Robert Schuman έκανε μια δήλωση στο όνομα της γαλλικής κυβέρνησης, πρόταση που έμελλε να αλλάξει για πάντα την πορεία της Ευρώπης και να οδηγήσει σταδιακά στη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το σχέδιο Σουμάν, του οποίου ο Ζαν Μονέ υπήρξε ιθύνων νους, ανακοινώθηκε επίσημα την 9η Μαΐου 1950 και έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) το 1951. Ρόλος της ανεξάρτητης αρχής της ΕΚΑΧ, της οποίας ο Μονέ υπήρξε ο πρώτος πρόεδρος, ήταν η διαχείριση της αγοράς του άνθρακα και του χάλυβα –των κυριότερων πρώτων υλών της πολεμικής βιομηχανίας– μεταξύ των παραδοσιακών εχθρών, Γαλλίας και Γερμανίας (αργότερα προσχώρησαν η Ιταλία και οι χώρες της Βενελυξ). Ο Μονέ πίστευε ότι μόνο με μια κοινή αγορά για τα ευρωπαϊκά προϊόντα θα μπορούσαν να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των κατεστραμμένων μετά τον πόλεμο οικονομιών.

(«Jean Monnet, ο εμπνευστής της Ενωμένης Ευρώπης», Διαδικτυακό άρθρο από την έδρα J. Monnet του Πανεπιστημίου Μακρδονίας, Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών.)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Η ανακοίνωση του σχεδίου πραγματοποιήθηκε βιαστικά σε μια συνέντευξη Τύπου αργά το απόγευμα της 9ης Μαΐου 1950, στο περίτεχνο Salon de l'Horloge του γαλλικού υπουργείου Εξωτερικών, όπου ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών, Ρομπέρ Σουμάν, πρότεινε τη συγκέντρωση των πόρων άνθρακα και χάλυβα της Δυτικής Ευρώπης σε έναν ενοποιημένο υπερεθνικό οργανισμό, ώστε οποιαδήποτε μελλοντική σύγκρουση «να μην είναι απλά αδιανόητη αλλά και υλικά αδύνατη». Ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση της συνεργασίας σε αυτόν τον κρίσιμο βιομηχανικό τομέα θα αποτελούσε τη βάση για μια ευρεία οικονομική και πολιτική διευθέτηση μεταξύ πρόσφατα αντιμαχόμενων εθνών. Το σχέδιο ήταν μια εξαιρετικά επιτυχημένη πρωτοβουλία σε διάφορα επίπεδα: πολύ περισσότερο από μια συμφωνία σχετικά με τον άνθρακα και τον χάλυβα, το Σχέδιο Σουμάν σηματοδότησε μια διπλωματική επανάσταση στην ηπειρωτική Ευρώπη, καθώς θα αποτελούσε τον ακρογωνιαίο λίθο της Συνθήκης της Ρώμης του 1957, του ιδρυτικού εγγράφου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπλέον, το Σχέδιο Σουμάν εξυπηρέτησε έναν από τους κύριους στόχους της μεταπολεμικής αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, δηλαδή την προσέγγιση της Γαλλίας και της Γερμανίας εντός ενός δυτικοευρωπαϊκού οικονομικού και πολιτικού πλαισίου. Η ένταξη της Γερμανίας σε μια μόνιμη ευρωπαϊκή δομή ως ισότιμο μέλος εγγυόταν τη βελτίωση των γαλλογερμανικών σχέσεων στη βάση αμοιβαίων συμφερόντων και ταυτόχρονα τη δημιουργία ενός ευρύτερου κλίματος συνεργασίας και ειρήνης στην Ευρώπη.

(Ειρήνη Καραμούζη, λέκτορας Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Yale, Καθημερινή, 25-11-2)